

על פי הגילוי הנפלא של כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע:

בלעם הרשע רצה להתחכם על הקב"ה להחטיא את ישראל וגרם לנקות את כרם ישראל מהקוצים של כ"ד אלף ערב רב

מאי למען דעת צדקות ה', אמר רבי אלעזר, אמר להם הקב"ה לישראל, דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע, שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, והיינו דקאמור ליה בלעם לבלק (במדבר כג-ח) מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה', מלמד שכל אותן הימים לא זעם. וכמה זעמו רגע... ומנא לן דרתח, שנאמר (תהלים ל-ו) כי רגע באפו חיים ברצונו".

וצריך ביאור לשם מה זועם הקב"ה בכל יום רגע ומהי התועלת בזה. אך ביאור הענין הוא על פי מה ששינינו בגמרא (ברכות ה.): "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע". ופירש רש"י: "שיעשה מלחמה עם יצר הרע". אמנם לפי זה צריך ביאור, הלא הצדיקים מתרחקים ממדת הכעס שהיא מדה מגונה, הנה כי כן מנין יש להם הכח להתלבש בכעס מצד הקדושה להילחם עם היצר הרע, אלא שמטעם זה זועם הקב"ה בכל יום רגע, כדי להשפיע לצדיקים זעם מצד הקדושה להרגיז את היצר הטוב על היצר הרע.

על פי האמור הוסיף כ"ק מרן מהר"י זי"ע לבאר עצתו הרעה של בלעם הרשע לבלק להחטיא את ישראל בזנות, כי כשראה בלעם שהקב"ה לא זעם בכל אותם הימים רגע כדי שלא יוכל לקלל את ישראל, הבין מזה שחסר להם השפע של זעם מצד הקדושה להרגיז את היצר הטוב על היצר הרע, לכן יעץ לבלק כי אם אי אפשר לקלל את ישראל מפאת העדר הזעם, על כל פנים יוכלו להחטיא את ישראל.

לכן כאשר ראה פנחס את המצב הרוחני הקשה של ישראל שחטאו, והבין שזהו מפאת העדר הזעם של קדושה שנספח בכל יום בכחינת "כי רגע באפו", נתעורר בגודל קדושתו בכוחות עצמו להתלבש בזעם של קדושה, כדי לקנא קנאת ה' צבאות להרוג את זמרי שהיה נשיא בישראל, ועל ידי זה השפיע בכוחות עצמו כעס של קדושה לכל ישראל, שיוכלו גם הם להרגיז את היצר טוב על היצר הרע.

כתוב בתורה כך". לכן בקריאת פרשה זו בתחילת ימי בין המצרים, אנו מתכוונים לרמוז להקב"ה: "אבא מקרא כתוב בתורה כך". הרי אתה הבטחת לפנחס בן אלעזר הוא אליהו שיזכה לבשר לישראל על הגאולה השלימה, לכן אנו מתפללים לפניך רבונו של עולם "יזכר לך עתה אתמול אשר דיברת", תקיים כבר מה שהבטחת ושלח לנו את אליהו הנביא שיבוא ויבשר לנו על הגאולה השלימה.

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן מהו השכר שקיבל פנחס בן אלעזר מדה כנגד מדה, שבזכות שקינא קנאת ה' צבאות והציל את ישראל מכליה, זכה להיות אליהו שעתידי לבשר לישראל על הגאולה העתידה, כי הן אמת שהברכה שקיבל שלא יטעם טעם מיתה, היא מדה כנגד מדה משום שהציל את ישראל מכליה, אבל למה זכה גם כן מדה כנגד מדה לבשר לישראל על הגאולה העתידה.

"בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף"

פתח דברינו יאיר במה שהביא בספר "ויחי ראובן" (פרשתנו) ענין נפלא ששמע מפה קדשו של כ"ק מרן רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע בשם אביו כ"ק מרן רבי יהושע מבעלזא זי"ע, לבאר מה שדיבר הקב"ה בשבחו של פנחס: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם" וגו', ופירש רש"י: "בקנאו את קנאתי, בנקמו את נקמתי, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף". וצריך ביאור מה שדקדק רש"י לומר שקצף את הקצף "שהיה לי לקצוף". וביאר בדברי קדשו על פי מה שדרשו בגמרא (ברכות ז.) מקרא שכתוב (תהלים ז-ב):

"ואל זועם בכל יום, וכמה זעמו רגע... ואין כל בריה יכולה לכיין אותה שעה, חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה (במדבר כד-ז) ויודע דעת עליון, השתא דעת בהמתו לא הוה ידע, דעת עליון הוה ידע, אלא מלמד שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה, והיינו דאמר להו נביא לישראל (מכה ו-ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו'.

פרשתנו פרשת פנחס חלה תמיד [בשנה פשוטה שאינה מעוברת] בשבוע הראשון משלושת השבועות של בין המצרים, שאנו מתאבלים בהם על החורבן והגלות ומשתוקקים לגאולה העתידה, ולפי המבואר בגמרא (מגילה לא:): כי עזרא הסופר סידר את קריאת הפרשיות לפי מעגלי שבתות השנה בכוונה מיוחדת, יתכן לומר שתיקן לקרוא פרשת פנחס בהתחלת ימי בין המצרים, כי בפתיחת הפרשה מפורש שהבטיח הקב"ה שכר לפנחס זה אליהו, שיזכה לחיים נצחיים לבשר לישראל באחרית הימים על הגאולה השלימה (במדבר כה-י):

"וידבר ה' אל משה לאמר. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום". ומפרש בתרגום יונתן: "את בריתי שלום, הָאֲנָא גְזַר לִיה ית קְיָמִי שְׁלָם וְאֶעֱבְדִינִיה מְלֶאךָ קִיָּים וְיִיחִי לְעֵלְמָא לְמִבְשָׂרָא גְאוּלְתָּא בְּסוּף יוֹמִיא". פירוש: "את בריתי שלום, הריני נורת עמו את בריתי שלום, ואעשנו מלאך קיים ויחיה לעולם, לבשר על הגאולה באחרית הימים".

בהשקפה הראשונה דברי התרגום יונתן סתומים, היכן רמזו בפסוק: "הנני נותן לו את בריתי שלום", שפנחס עתיד להיות אליהו שיבשר על הגאולה באחרית הימים. לכן נראה פשוט שכונתו לדרוש פסוק זה ממש כמו שדרשו במדרש (ילקוט שמעוני כאן) ביתר הרחבה:

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. אמר רבי שמעון בן לקיש, פנחס הוא אליהו, אמר לו הקב"ה, אתה נתת שלום בין ישראל וביני בעולם הזה, אף לעתיד לבוא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים".

והנה שנינו בגמרא (קידושין לב.) שאם הבן רוצה להעיר לאביו צריך לומר לו בלשון כבוד: "אבא מקרא

כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע: הקב"ה זועם בכל יום רגע, להשפיע לצדיקים כעס דקדושה להתרגז על היצר הרע

כשראה בלעם שאין הקב"ה זועם באותם הימים, ייעץ להחטיא את ישראל כי אין להם כח להתגבר על היצר

ישוב הפליאה: איך יתכן שבלעם התחכם על הקב"ה להחטיא את ישראל וגרם שמתו במגפה כ"ד אלף

זוהר הקדוש: כ"ד אלף שמתו במגפה היו רשעים מהערב רב שנשאו נשים משבט שמעון ונתערבו בהם

כמו שכתוב (במדבר כה-ט): "ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף". ומתוך הזוהר:

"אָלָא וְדַאי בְּרִיךְא דְמִלְהָ, וְוִי לִיָּה לְבַר נֶשׁ דְּפָגִים זְרַעִיָּה, וְוִי לִיָּה לְמֵאן דְלֵא נְטִיר זְרַעִיָּה פְּדָקָא יָאוּת, חֶס וְשְׁלוֹם דְאֶפִּילוּ חַד מִיִּשְׂרָאֵל מִיָּת, אָלָא שְׁבֻטָא דְשִׁמְעוֹן, פִּד אֶתִי אֵינּוֹן עֲרֵב רַב, אֲתַעְרְבוּ בְנִשְׁוִין דְשְׁבֻטָא דְשִׁמְעוֹן בְּתַר דְאַתְגַּיְרוּ, וְאוֹלִידוּ בְּנִין, מִנְהוֹן מִיָּתוּ בְּעַגְלָא, וּמִנְהוֹן מִיָּתוּ בְּמוֹתְנָא, וְאַחֲרַיִן מִיָּתוּ הִכָּא אֵינּוֹן דְאַשְׁתְּאַרוּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי הַמַּתִּים בְּמַגְפָּה, אֲשֶׁר מָתוּ לֹא כְּתִיב, אָלָא הַמַּתִּים, מִתִּים דְמַעֲיָקְרָא הוּוּ".

פירושו: אלא ודאי בירור הדבר הוא כך, אוי לו לבן אדם שפוגם את זרעו, אוי לו למי שלא שומר זרעו כמו שצריך, חס ושלום לחשוב שאפילו אחד מישראל מת, אלא שבט שמעון, כאשר באו אותם ערב רב לאחר שהתגיירו, התערבו בנשים של שבט שמעון והולידו בנים, מהם מתו בעגל, ומהם מתו בסתם מיתה, ואחרים שנשארו מתו כאן במגפה, זהו שכתוב: "ויהיו המתים במגפה". "אשר מתו" לא כתוב, אלא "המתים" שכבר היו מתים, כי רשעים בחייהם קרויים מתים.

נמצינו למדים מדברי הזוהר הקודש יסוד גדול, כי עשרים וארבעה אלף שמתו במגפה בשיטים כבר היו רשעים בחייהם, כולם מהערב רב שנשאו נשים משבט שמעון ונשארו בתוך השבט, והיינו כמו שהוכיח רש"י בפרשתנו (כו-ג) לפי מספר האנשים שנחסרו משבט שמעון, שכל כ"ד אלף שמתו במגפה היו משבט שמעון, שהלכו בדרכו המקולקלת של זמרי בן סלוא נשיא שבט שמעון.

כ"ד אלף שמתו במגפה גלגול כ"ד אלף אנשי שכם

דבר בעתו מה טוב להביא מה שמצינו בענין זה דבר פלא ב"עשרה מאמרות" להרמ"ע מפאנו (מאמר אס כל חי חלק א פרק ג) שהביא את הזוהר הקדוש שכל כ"ד אלף שמתו במגפה היו רשעים מהערב רב שהתערבו בשבט שמעון, וגילה לנו מסוד ה' ליראיו מה שקיבל מרבו רבי ישראל סרוג בשם האריז"ל, שכל אלו היו גלגולם של כ"ד אלף אנשי שכם,

שהוא זועם בכל יום רגע, כמו שכתוב (תהלים ל-ה): "זמרו לה' חסידיו והודו לזכר קדשו כי רגע באפו חיים ברצונו". כי בזכות הזעם של רגע יש לחסידיו הכח להתגבר על יצרם. וזהו שנימק דוד המלך הטעם שצריך לזמר לה' על "כי רגע באפו", כי בזכות זעם זה "חיים ברצונו", אנו יכולים להתגבר על היצר ולחיות כפי רצונו יתברך.

ישוב הפליאה העצומה איך יעלה על הדעת שבלעם התחכם על הקב"ה והחטיא את ישראל

כעבדא קמיה מאריה הנני להעלות על שלחן מלכים, מה שאני מתקשה שנים רבות על ביאור נשגב זה של כ"ק מרן מהר"י זי"ע, שהרי הקב"ה מבקש מישראל לזכור את החסד הגדול שעשה עמהם (מיכה ו-ה):

"עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'". ועל כך מפרש בגמרא: "מאי למען דעת צדקות ה', אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל, דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע, שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט".

הנה כי כן איך יעלה על הדעת שבלעם הרשע הצליח להתחכם ח"ו על הקב"ה, שאם אינו יכול לקלל את ישראל משום שאין הקב"ה זועם בכל אותם הימים, לפחות יחטיא אותם כי אין להם את הכעס של הקדושה להרגיז את היצר טוב על היצר הרע, והצליח להחטיא את ישראל עד כדי כך שמתו במגפה עשרים וארבעה אלף מישראל.

רחש לבי דבר טוב לברר מקחו של צדיק הביאור הנשגב של כ"ק מרן מהר"י זי"ע, על פי מה שמצינו מאמר נפלא בזוהר הקדוש (פרשתנו רלז), שמתפלל פליאה עצומה על מה שאמר הקב"ה: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי". איך אפשר לומר שפנחס השיב את חמתו של הקב"ה, אחרי שכל כך הרבה מתו

הנה כי כן זהו שדקדק רש"י לפרש בלשון קדשו מה שאמר הקב"ה: "בקנאו את קנאתי בתוכם - בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף". כלומר אותו הקצף והזעם שהיה לי לקצוף בכל יום, כדי להשפיע לישראל זעם מצד הקדושה שיוכלו להתגבר על היצר הרע, ולא קצפתי כל אותם הימים כדי שלא יוכל בלעם לקלל את ישראל, בא פנחס וקצף את הקצף שהיה לי לקצוף, והשפיע בכך זעם מצד הקדושה לכל ישראל שיוכלו להתגבר על יצרם. אלו תוכן דבריו הקדושים. [שמעתי כמה פעמים מכ"ק אדמו"ר מרן מבעלזא שליט"א, ששמע מזקנים כי כל גליציה רעשה כמה ימים מהתפעלות מחידוש זה].

בדין הוא שיטול שכרו כי לא היה לו סיוע מלמעלה

בנו כ"ק מרן מהר"י זי"ע הוסיף לבאר בזה מאמר המדרש בפרשתנו (במדב"ר כא-א): "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו". על פי מה שכתוב (איוב מא-ג): "מי הקדימיני ואשלם". הביאור בזה על פי מה ששינינו בגמרא (קידושין ט:): "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא". והטעם לכך משום שאין האדם מסוגל להתגבר על יצרו בלי עזר מאת הקב"ה, כמאמרם בגמרא (קידושין ל:): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו... ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו". לכן אין מגיע לו שכר בעולם הזה. וזהו הפירוש: "מי הקדימיני" להתגבר על יצרו בכוחות עצמו "ואשלם" לו שכר בעולם הזה.

והנה מדברי כ"ק מרן מהר"י הנ"ל הרי למדנו, כי העזר שהקב"ה עוזר לאדם להתגבר על יצרו הוא על ידי שזועם בכל יום בבחינת "כי רגע באפו", אולם פנחס שהרגיז את היצר טוב על היצר הרע בכוחות עצמו, שהרי הקב"ה לא זעם בכל אותם הימים, לכן "בדין הוא שיטול שכרו", כי מגיע לו שכר מצוה גם בעולם הזה, מאחר שעבד את ה' בכוחות עצמו בלי סיוע מלמעלה, והשפיע לכל ישראל את הכח והעוז שיוכלו להתגבר על יצרם.

על פי האמור הוסיף מרן מהר"י זי"ע ליישב קושיית הזוהר הקדוש (פרשת צו ל): בענין הסתירה שמצינו בשם א"ל, כי במקום אחד כתוב (תהלים ז-ב): "ואל זועם בכל יום", משמע ששם א"ל הוא דין, ואילו במקום אחר כתוב (שם נב-ג): "חסד אל כל היום", משמע ששם א"ל הוא חסד. אמנם על פי דברי מרן מהר"י זי"ע יאירו עינינו ליישב הסתירה, כי אמנם כן שם א"ל הוא חסד, שהרי גם מה שהוא זועם בכל יום, הוא כדי לתת כח לישראל שיוכלו להתגבר על יצרם, ואין לך חסד גדול מזה. אלו דבריו הקדושים.

יומתק לפרש בזה מה שמבקש דוד המלך נעים זמירות ישראל לזמר לפני הקב"ה על כך

זה משום שלא מחו בעוברי עבירה, לכן כעס הקב"ה עליהם ורצה לכלותם, אולם על ידי שבא פנחס בן אלעזר וקינא קנאת ה' צבאות למחות בעוברי עבירה, עד כדי כך שהרג את זמרי נשיא מישראל, המתיק בכך את חמתו של הקב"ה מכל ישראל.

ונראה להביא סימוכין לרעיון נכבד זה, ממה שכתוב בסוף פרשת בלק (במדבר כה-א): "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב". ופירש ב"אור החיים" הקדוש: "זקדק הכתוב לומר העם, לשלול הצדיקים אשר בשם ישראל יתכנו". כלומר רק הנמוכים והשפלים בישראל המכונים "עם" חטאו. ובאמת כן מבואר במדרש תנחומא (שם פרק יז): "ויחל העם לזנות, כל מקום שנאמר העם לשון גנאי הוא, וכל מקום שנאמר ישראל לשון שבח הוא". והרי זה מתאים לדברי הזוהר הקדוש שכל אלו שחטאו היו רשעים.

אמנם לפי זה צריך ביאור מה שכתוב (שם ג): "ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל". הרי מבואר כי לא רק אלו שמכונים "עם" חטאו, אלא גם אלו הנקראים "ישראל" חטאו. ומצינו בזוהר הקדוש (פרשתנו רלז): כי רבי אלעזר הקשה קושיא זו לאביו רשב"י: "אמר ליה וְהָא פְתִיב (במדבר כה-ג) וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. השיב לו רשב"י: "וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְלֹא פָלְחוּ לֵיהּ". פירוש: "ויצמד ישראל לבעל פעור", אבל לא עבדו לו, והביא ראיה מסוף הפסוק: "ויאכל העם וישתחוו", הרי שרק "העם" חטאו ולא "ישראל".

וצריך ביאור מאחר שלא חטאו למה כתוב: "ויצמד ישראל לבעל פעור". אך לפי האמור נראה לפרש כוונת רשב"י, כי אמנם בפועל חטאו רק פשוטי העם, אולם מאחר שהצדיקים הנקראים "ישראל" לא מחו בהם, הרי זה נחשב כאילו הם עצמם חטאו.

מה מאד שמחתי למצוא ראיה ברורה לביאור זה ב"שפתי כהן" [מגורי האריז"ל] פרשת תרומה בפסוק (שמות כה-ה ד"ה ועצי שטים) שכתב בלשון קדשו:

"לזה אמר ויחל העם, שהם ערב רב ולא ישראל... שאם לא כן לא היה נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, לפי שהקב"ה שונא זימה, הלא תראה שהחוטאים היו ערב רב, ולפי שלא מיחו בהם ישראל רצה לכלות ישראל, אלולא פינחס שהשיב חמתו מהשחית, אם היו החוטאים מישראל ודאי שהיו כלים".

בלעם הרשע לא ידע שהוא מסלק את הקוצים מן הכרם

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה עמקו דברות קדשו של כ"ק מרן מהר"י זי"ע, כי חסד גדול עשה הקב"ה עם ישראל שלא כעס בכל אותם הימים ברגע של זעם, כי מאחר שבלעם הרשע ידע לכוון אותו רגע הרי היה עלול לקלל את ישראל,

רמ"ע מפאנו: כ"ד אלף שחטאו בכנות מואב היו גלגולם של כ"ד אלף אנשי שכם ששקעו בטומאת זנות

מגלה עמוקות: "המגיפה הזו היתה לטובתן של ישראל, כדי שכל ערב רב שהיו בישראל ספו תמו מן בלהות"

מגלה עמוקות: "לא היה יכולת לבוא לארץ ישראל, עד שמתו כל אינון קליפות קוצים בכרם ונשארו מצורף ומזוקק"

פנחס שקינא קנאת ה' הציל את כל ישראל מכליה אף שלא חטאו משום שהיה להם למחות בעוברי עבירה

הקב"ה מגלגלו בגלגול יותר מג' פעמים, שנאמר (איוב לג ט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר". ומקור הדבר בתיקוני זוהר (תיקון לג עו): שמפרש בזה (שמות כא-א): "ואם שלש אלה לא יעשה לה, לנפשא בתלת גלגולין דעביד לה שאר כסות ועונה, ויצאה חנם אין כסף".

לכן גם תלמידי רבי עקיבא שמתו בימי הספירה בפעם השלישית עד ל"ג בעומר זכו לתיקון השלם, ונתקיים בהם: "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר". הנה כי כן זהו ביאור דברי הראשונים כי בל"ג בעומר "פסקו מלמות", כלומר שלא היו צריכים עוד להתגלגל ולמות, אלא מעתה פסקו למות כי כבר באו על תיקונם. בכל אופן למדנו מדברי הרמ"ע מפאנו כי זהו ביאור דברי הזוהר הקדוש, שכל כ"ד אלף שמתו במגפה בשיטים היו רשעים מהערב רב שהתערבו בתוך שבט שמעון, כי עדיין לא נטהרו מהטומאה של אנשי שכם.

אם כ"ד אלף שמתו במגפה היו רשעים מדוע רצה הקב"ה לכלות את כל ישראל

בדרך זו במסילה נעלה לבאר החסד הגדול שעשה הקב"ה עם ישראל שלא זעם בכל אותם הימים, על פי מה שנקדים ליישב מה שיש לתמוה על מה שמבואר בזוהר הקדוש הנזכר, כי כ"ד אלף שמתו במגפה היו רשעים שבחיהם כבר קרויים מתים, אם כן איך דיבר הקב"ה בשבחו של פנחס: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי", הלא לפי המבואר שרק הרשעים שמתו במגפה חטאו, למה רצה הקב"ה כביכול לכלות את בני ישראל, עד שבא פנחס והשיב את חמתו של הקב"ה.

חשבתי דרכי ליישב קושיא זו בדרך מרווח, על פי מה ששינוי בגמרא (עבודה זרה יח.): "כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו". מעתה יש לומר כי הן אמת שרק כ"ד אלף משבט שמעון שמתו במגפה חטאו בבנות מואב, אבל גם שאר ישראל שלא השתתפו כלל היה להם חלק בחטא

שבעצת שמעון ולוי קיימו ברית מילה שלא לשמה, לשם תאוה כדי לשאת את בנות יעקב.

והנה מה שהסכימו לקיים מצות מילה [אף שלא היתה לשם גירות], הוא כי באמת היו בהם נשמות גדולות, אלא שעדיין היו שקועים עמוק בתוך הטומאה, ועל ידי שנימולו ונהרגו על ידי שמעון ולוי היה להם קצת תיקון, ומאחר ששמעון עמד בראש העצה להרוג אותם ולתקנם, לכן נתגלגלו בערב רב שנתגיירו ונשאו נשים משבט שמעון, אולם מאחר שעדיין היה בהם פגם התאוה מהגלגול הראשון חטאו בבנות מואב.

הרמ"ע מפאנו מוסיף לגלות לנו (שם פרק כב), כי כ"ד אלף שמתו במגפה משבט שמעון בשיטים, נתגלגלו אחר כך בכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו גם כן במגפה על שלא נהגו כבוד זה בזה, כמבואר בגמרא (יבמות סב): "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפריס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה". ומבאר הרמ"ע מפאנו כי הסיבה שלא נהגו כבוד זה בזה, היא משום שזכרו מה שחטאו בגלגול הקודם בשיטים.

בספר "כדאי הוא רבי שמעון" (מאמר כא) הארכנו לבאר לפי זה מה שמבואר בטור ובשלחן ערוך (או"ח סימן תצג ס"ב) הטעם של"ג בעומר הוא קצת חג משום שתלמידי רבי עקיבא "פסקו מלמות". ולכאורה יפלא מאחר שכל כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא מתו מפסח עד ל"ג בעומר, איך שייך לומר של"ג בעומר הוא יום חג משום שפסקו מלמות.

וביארנו הכוונה בזה לפי מה שנתבאר שהיו גלגולם של כ"ד אלף אנשי שכם שהיו נשמות גדולות שנפלו בתוך הטומאה, ונתגלגלו אחר כך בכ"ד אלף משבט שמעון שחטאו בבנות מואב ומתו במגפה, ואחר כך נתגלגלו פעם שלישית בכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, שגם כן מתו במגפה משום שעדיין היה בהם קצת פגם שלא נהגו כבוד זה בזה, אולם על ידי זה כבר באו לתיקונם השלם.

ויש להביא סימוכין לכך ממה שכתב ב"חסד לאברהם" (מעין ה נהר כד): "דע כי נפש הרשע אין

”המחלל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי”

ונראה שעל דבר נורא זה התכוונו חכמינו ז”ל במשנה (אבות פ”ד מ”ה): **”המחלל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי”**. הכוונה בזה שאם יענישו אותו מן השמים על מה שחילל שם שמים בסתר, הרי עלול לצאת מזה חילול השם שלא יבינו למה נענש, לכן **”נפרעים ממנו בגלוי”**, שגורמים לו ח”ו לחלל שם שמים בגלוי בבחינת **”עבירה גוררת עבירה”**, כדי שיוכלו להענישו מן השמים על מה שחילל שם שמים בסתר ה’ ישמרנו.

מעתה יאירו עינינו להבין העונש הקשה שהביא הקב”ה על כ”ד אלף שחטאו בשמים, כי באמת כבר היו ראויים לעונש מצד שהיו רשעים בסתר, כמו שהעיד עליהם הכתוב: **”ויהיו המתים במגפה”**, שכבר היו לפני זה רשעים אשר בחייהם קרויים מתים, אולם היות שדבר זה לא היה גלוי לכל, כי כל מעשיהם היו בסתר בבחינת: **”המחלל שם שמים בסתר”**, לכן סיבב הקב”ה שבאותם הימים שלא זעם כדי שלא יוכל בלעם לקללם, עלה בלבו של בלעם הרשע להחטיאם, ועל ידי זה נתקיים בהם **”נפרעים ממנו בגלוי”**, שנענשו על מה שחטאו בגלוי.

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שזכה פנחס שר מדה כנגד מדה, להיות אליהו הנביא שיבשר לישראל על הגאולה העתידה, על פי מה ששינינו במשנה (עדיית פ”ח משנה ז): **”אמר רבי יהושע, מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני, שאין אליהו בא לטמא ולטהר, לרחק ולקרב, אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע”**. הרי מבואר שאליהו הנביא יעשה הבריר להרחיק משפחות פסולות שנתקרו בכח הזרוע בתוך ישראל, ולקרב אלו שנתרחקו בכח מכלל ישראל.

לפי המבואר זכה אליהו בכך בזכות פנחס שקינא קנאת ה’ צבאות, ועל ידי זה עשה את הבריר בין קודש לחול, שלא ימותו רק כ”ד אלף ערב רב שנתערבו בשבט שמעון, כדברי ה”מגלה עמוקות” שסילק את הקוצים מן הכרם של הקדושה, והציל בכך את כל שאר ישראל שלא מחו בהם שלא ימותו גם הם, לכן זכה מדה כנגד מדה להיות אליהו הנביא שיבשר לישראל על הגאולה העתידה, וירחיק מישראל את הערב רב שנתערבו בתוך ישראל, וישארו כל ישראל על טהרת הקודש במהרה בימינו אמן.

קליפות קוצים בכרם ונשארו מצורף ומזוקק. לכן התחיל פרשה זו פנחס בן אלעזר השיב את חמתי בקנאו את קנאתי בתוכם, בכדי שיהיו ישראל תוך והקליפה נפלה מהם.”

”עת לעשות לה’ הפרו תורתך”

ויש להוסיף נקודה עמוקה בדחילו ורחימו, על פי מה שפירש הרמב”ם בפירושו המשניות (ברכות פ”ט מ”ה) מקרא שכתוב (תהלים קיט-קכו): **”עת לעשות לה’ הפרו תורתך”**, בלשון קדשו:

”כשיבוא העת להיפרע מהם להינקם, יזדמנו סיבות לבני אדם להפר תורה, כדי שיבוא עליהם העונש בשפט, וזה הענין ארוך ורחוק עמוק עמוק מי ימצאנו”.

ונראה לבאר דבריו העמוקים על פי מה שכתב הרמב”ם עצמו בשמונה פרקים (פרק ח) ליישב מה שאמר הקב”ה למשה (שמות יד-ז): **”וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם”**. וידוע מה שתמחו המפרשים כי לכאורה דבר זה סותר את הבחירה, כי מאחר שהקב”ה כבר הבטיח מראש שיחזק את לב פרעה, הרי הוא מוכרח שלא לשלוח את ישראל ולמה נענש על כך.

ותירץ הרמב”ם על פי יסוד שהוא מגדיר **”שורש גדול”** להנהגת הקב”ה בעולם, כי למעשה כבר חטאו פרעה והמצרים כשהחליטו בבחירתם מרצונם בלי שום כפייה למרר את חיי ישראל במצרים על לא עול בכפם. נמצא שכבר ראויים מאז לעונש גדול. אלא שחלק מהעונש הוא שהקב”ה סילק את בחירתם, שלא יוכלו לחזור בהם מפחד העונש, כדי שיוכל להביא עליהם העונשים שהם ראויים לכך מצד בחירתם.

לפי זה נשכיל להבין מה שמפרש הרמב”ם הפסוק: **”עת לעשות לה’ הפרו תורתך”**. פירוש, **”עת לעשות לה”**, כאשר הקב”ה רוצה להעניש את החוטא, ולפי זה **”לעשות”** הוא מלשון כפייה, כמו שמצינו בגמרא (כתובות ז): **”אין מעשיו”**, ופירש רש”י: **”אין כופין”**, אולם מאחר שהחטא הוא בסתר ולא יבינו למה נענש, וגם אותו אדם עצמו לא ירגיש במה שחטא, לכן חלק מהעונש הוא **”הפרו תורתך”**, שהקב”ה לוקח ממנו הבחירה כדי שיחטא, ועל ידי זה יוכל להעניש אותו.

ולא היה נשאר מהם ח”ו שריד ופליט, לכן כאשר ראה בלעם שאין הקב”ה זועם בימים הללו, חשב להתחכם ח”ו על הקב”ה להחטיא את ישראל, מאחר שאין להם הכח להתגבר על היצר הרע.

אבל למעשה לא הצליח כלל להחטיא רק את כ”ד אלף ערב רב שנתערבו בשבט שמעון שהיו רשעים, כפי שמעיד עליהם הכתוב: **”ויהיו המתים במגפה”**, שכבר היו מתים בחייהם, ואדרבה על ידי שמתו היו מוכנים להתגלגל פעם שלישית בכ”ד אלף תלמידי רבי עקיבא ושם לבוא אל תיקונם. נמצא לפי זה כי בלעם הרשע אמנם חשב שהוא מקלקל את ישראל, ולא ידע שהוא בעצם מסייע בניגוד לרצונו לסלק את הקוצים מן הכרם של קדושת ישראל.

אלא שעם כל זאת עדיין היו כל ישראל נתונים בסכנה, כי היות שלא זעם הקב”ה בכל אותם הימים, לא היה לצדיקים את הכעס מצד הקדושה למחות בעוברי עבירה, ואם אין מוחים בעוברי עבירה הרי זה נחשב כאילו הם עצמם עברו את העבירה. אולם אז בא פנחס בן אלעזר ובכוחות עצמו קינא קנאת ה’ צבאות, ועל ידי זה הצית את אש הקנאות בכל הצדיקים שילכו בדרכו למחות בעוברי עבירה, והציל בכך את כל ישראל מכליה.

הנה כי כן זהו ששיבחו הקב”ה: **”פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל”** דייקא, היינו מהצדיקים הנקראים **”ישראל”** שהיה עליהם חרון אף על שלא מחו בעוברי עבירה, ופנחס בקנאתו השיב את חמתו של הקב”ה, **”בקנאו את קנאתי בתוכם”**, ופירש רש”י: **”בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף”**, שהשלים את הרגע של כעס שהקב”ה היה צריך לכעוס כל יום, לתת כח לצדיקים למחות בעוברי עבירה, ובזכות זה **”ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי”**.

מה נפלאים הם דברות קדשו של ה”מגלה עמוקות” בפרשתנו שאומר על כך דברים ברורים בלשון קדשו:

”המגיפה הזו היתה לטובתן של ישראל, כדי שכל ערב רב שהיו בישראל ספו תמו מן בלהות, כדברי רשב”י שכל אותן כ”ד אלף שמתו היו משבט שמעון, מאינן ערב רב שנתגיירו ונתדבקו בשמעון... והנה לא היה יכולת לבוא לארץ ישראל שהוא תוך של כל העולם, עד שמתו כל אינן

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי”ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג’ני ע”ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com